

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Glas-
tuinbouwconcentratiegebied Vlasakkers
te Someren

11 april 2002

1032-84

ISBN 90-421-0965-3
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER.....	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toelichting.....	2
2.2.1 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	2
2.2.2 Beschermde planten- en diersoorten.....	5
2.2.3 Beleidskader.....	5

1. INLEIDING

De gemeente Someren wil in het gebied Vlasakkers, met een nieuw bestemmingsplan, verdere vestigingsmogelijkheden bieden voor ontwikkeling van glastuinbouw en de aanleg van een landschappelijke-inpassingszone aan de rand van het gebied bevorderen. Op 7 juli 1999 is hiervoor milieueffectrapportage (m.e.r.) gestart. De gemeenteraad heeft richtlijnen voor het milieueffectrapport vastgesteld op 29 juni 2000. Op 3 augustus 2000 is het voorontwerp-bestemmingsplan ter inzage gelegd. Bij de toelichting op het voorontwerp is een concept van een milieueffectrapport (MER) gevoegd. Bij brief van 13 februari 2002¹ heeft de gemeente de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het (definitieve) MER. Het MER is op 7 februari 2002 ter inzage gelegd².

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit betreft zowel reacties bij de terinzagelegging van concept-MER plus voorontwerp-bestemmingsplan, als bij de terinzagelegging van het (definitieve) MER. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming en waarover zij een aanbeveling doet in het advies.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁵;
- op eventuele onjuistheden⁶;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁷.

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen en gaat zij na welke onderdelen van het MER in aanmerking komen voor een positieve vermelding. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de vaststelling van het bestemmingsplan. Is dat naar haar mening niet het geval dan betreft het een *essentiële tekortkoming*. De Commissie zal dan adviseren tot een aanvulling. Overige tekortkomingen worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁴ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.10.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Algemeen

Dit MER betreft een uitzonderlijke situatie. Op het gebied Vlasakkers zijn al acht glastuinbouwbedrijven en vier glastuinbouwcombinatiebedrijven gevestigd. Het vigerende bestemmingsplan biedt al ruimte voor (verdere) vestiging van glastuinbouw, en de gemeente wil in de voorschriften van het nieuwe bestemmingsplan nauwelijks wijzigingen aanbrengen in de vestigingsmogelijkheden voor glastuinbouw. Daarom wijken de referentiesituatie (en daarmee de autonome milieuontwikkeling) en het voorkeursalternatief (met de milieueffecten daarvan) nauwelijks van elkaar af.

Toepassing van m.e.r. blijkt in deze situatie weinig ondersteuning te leveren voor de besluitvorming. De belangrijkste vraag die rest is, wat er via een meest milieuvriendelijk alternatief aan extra's gedaan kan worden. Het MER brengt enkele mogelijkheden in beeld en geeft aan dat de gemeente weinig ambities heeft om het voortouw te nemen bij totstandkoming ervan⁸.

De Commissie heeft tegen die achtergrond het MER getoetst. Zij heeft geconstateerd dat het niet aan alle richtlijnen voldoet⁹. Zij is bovendien nagegaan welke consequenties dit heeft voor het te nemen besluit over het bestemmingsplan en heeft geconcludeerd dat **de essentiële informatie in het MER aanwezig** is.

2.2 Toelichting

2.2.1 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijk alternatief is in dit MER niet zozeer een samenhangend pakket van voorschriften, maatregelen en uitvoeringswijzen, maar een optelsom van afzonderlijk inzetbare "opties". Dit betekent dat de gemeente in de afweging van het beleid ten aanzien van Vlasakkers elke optie uit het MMA ook afzonderlijk zal moeten beoordelen. In principe biedt het MER hiervoor voldoende informatie.

Uit het MER blijkt bovendien dat de gemeente veel maatregelen die in het kader van het meest milieuvriendelijke alternatief genomen zouden kunnen worden, als vrijwillige (individuele of collectieve) initiatieven van glastuinders beschouwt. In het kader van het meest milieuvriendelijke alternatief zou het voor de hand liggen om een actiever inzet van de gemeente te beschrijven; voor de aard van milieugevolgen is het uiteraard niet verschillend. Wel kun-

---

⁸ Voor opmerkingen over de beschouwde maatregelen zie § 2.2.1 van dit advies.

⁹ Een voorbeeld is de richtlijn dat het MER moet beschrijven: de "overwegingen, waaronder eventueel ook milieuoverwegingen, die een rol hebben gespeeld bij de aanwijzing van deze locatie" (richtlijnen, blz. 2). Een ander voorbeeld: veel milieueffecten die nu slechts worden aangeduid, hadden gekwantificeerd moeten zijn als dat relevant zou zijn voor het te nemen besluit. Een derde voorbeeld: bij de tabel waarin de alternatieven vergeleken worden zouden kritische kanttekeningen mogelijk zijn als een onderscheid tussen autonome ontwikkeling en beoogde ontwikkeling relevant zou zijn.

nen de zekerheid van milieuwinst en de mate van milieuwinst afhangen van de vrijwilligheid van de maatregelen¹⁰.

Naast het bestemmingsplan staan de gemeente uiteraard nog andere beleidsinstrumenten ter beschikking. Juist vanwege de afhankelijkheid van initiatieven van derden verdient het aanbeveling om een duidelijk (gemeentelijk) toetsingskader aan te geven voor dergelijke initiatieven. Zo'n kader ontbreekt evenwel tot nu toe.

| De Commissie adviseert om te bezien welke instrumenten aanvullend op het bestemmingsplan de gemeente ten dienste staan voor realisatie van (opties uit) het meest milieuvriendelijk alternatief en van deze inventarisatie gebruik te maken in het verdere beleid ten aanzien van het glastuinbouwconcentratiegebied Vlasakkers.

Verder merkt de Commissie op dat niet alle opties van het mma zoals die in het MER zijn beschreven, zonder meer als milieuvriendelijk kunnen worden gerekend.

? Optie 1 (concentratie van glastuinbouwondersteunende bedrijven): Uit het MER blijkt niet hoe deze categorie bedrijven wordt gedefinieerd. Aan de categorie kan een smalle interpretatie worden gehecht (waardoor bijv. sluipwespteeltbedrijven hier onder vallen) en een brede interpretatie (waarbij bijv. ook transportbedrijven tot deze categorie behoren). Ook de PPC mist een precisering van het begrip¹¹. De Commissie meent dat in het kader van het mma, voor bedrijven die weinig gemeenschappelijke kenmerken hebben met de glastuinbouw zelf, vestiging buiten het plangebied zou moeten worden overwogen. Voor op glastuinbouw gelijkende glastuinbouwondersteunende bedrijven geeft het MER geen duidelijke argumenten waarom concentratie in het plangebied voordelen zou bieden ten opzichte van verspreide vestiging. Het MER vermeldt dat bij concentratie een betere verkeersafwikkeling, intern ruimtelijk beeld en landschappelijke kwaliteit zouden ontstaan, maar hoe deze voordelen zouden ontstaan wordt niet aangegeven.

? Optie 2 (vergroting regenwaterberging): Het MER gaat niet systematisch in op de consequenties van de Watertoets, waarin een drietrapsstrategie "vasthouden - bergen - afvoeren" is vastgelegd¹². De mogelijkheden voor vasthouden van hemelwater binnen het gebied (in de bodem) zijn weliswaar duur, maar niet technisch onmogelijk. Het MER bevat geen expliciete afweging tussen dergelijke vasthoudingsmaatregelen en de hemelwaterbergingsoptie, zoals volgens de Watertoets wordt voorgeschreven. Het Waterschap De Aa daarentegen geeft in zijn reactie aan dat het in een eerder stadium de nieuwste inzichten in de waterhuishouding aan de gemeente heeft gemeld en dat het MER hieraan voldoende aandacht besteedt¹³.

---

¹⁰ De Provinciale Planologische Commissie acht het in dit verband "cruciaal [...] dat de gemeente een actief beleid voert inzake de realisering en gewenste inrichting van het glastuinbouw [sic!] om optimaal gebruik te maken van de voordelen van concentratie en samenwerking van glastuinbouwbedrijven" (reactie 1, zie bijlage 4). Ook de Brabantse Milieufederatie (reactie 9; zie bijlage 4) geeft aan dat de meerwaarde van het meest milieuvriendelijke alternatief te realiseren is met een strakke regie en een duidelijk toetsingskader voor het particuliere initiatief.

¹¹ Provinciale Planologische Commissie Noord-Brabant, reactie 1 (zie bijlage 4) die het voorontwerp-bestemmingsplan betreft.

¹² Op 14 februari 2001 ondertekenden Rijk, Interprovinciaal Overleg, Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Unie van Waterschappen de bestuurlijke Startovereenkomst Waterbeleid 21^e eeuw. Hierin wordt de Watertoets geregeld voor alle (waterhuishoudkundig relevante) ruimtelijke plannen die nog niet voor inspraak ter inzage waren gelegd of in het kader van artikel 10 Besluit RO aan medeoverheden waren aangeboden.

¹³ Reactie 8 (zie bijlage 4).

De Commissie gaat ervan uit dat er samenwerking tussen gemeente en waterschap is geweest gedurende de opstelling en dat de beoordeling van het waterschap daarop is gebaseerd.

- ? Optie 3 (versterking ecologisch raamwerk): het MER lijkt ervan uit te gaan dat “groene aankleding” ook het ecologisch raamwerk zal versterken. De Commissie wijst erop dat als het ecologisch netwerk versterkt zou moeten worden, er eerst duidelijk zou moeten worden welke habitats, vegetaties, planten- en diersoorten in de aangrenzende gebieden vóórkomen; vervolgens zou de inrichting zich binnen het plangebied moeten richten op het laten ontstaan van stroken waarlangs deze soorten kunnen migreren. Het ligt voor de hand om daarbij aan te sluiten bij de ecologische verbindingzone die volgens het Streekplan vanuit het noordwesten aanknoopt aan het plangebied¹⁴.

De Commissie constateert op basis van het MER dat deze aanpak niet is gevolgd. Zij heeft echter begrepen dat de gemeente in het bestemmingsplan nog wil openlaten of en hoe versterking van het ecologisch raamwerk zal plaatsvinden; voor het bestemmingsplanbesluit is uitwerking van het ecologisch raamwerk geen essentiële voorwaarde.

- ? Optie 5 (plaatsing windturbines). Het MER veronderstelt dat glastuinders, op individuele basis of collectief (de vereniging Isidorus) hiervoor belangstelling zouden kunnen hebben.

De Commissie acht het waarschijnlijker om in het kader van milieuvriendelijkheid en energie te verwachten dat er met warmtekrachtkoppeling wordt gewerkt. Hiertoe kan de gemeente extra stimulansen inbouwen.

- ? Optie 6 (verbeterde verkeersafwikkeling): het MER noemt als milieuvoordelen van de doortrekking van de Heistraat richting Vlasstraat dat er een betere verkeersveiligheid ontstaat. Daarnaast wordt gesteld dat er een betere verkeersafwikkeling van het (vracht)verkeer over de smalle landbouwwegen ontstaat en dat er minder bermen worden kapotgereden.

De Commissie acht de doortrekking van de Heistraat een maatregel die de veiligheid van fietsers ten goede zal komen. Het argument dat het kapotrijden van bermen wordt voorkomen acht zij alleen een milieuvoordeel als de bermen bijzondere ecologische waarde zouden hebben. Zij tekent erbij aan dat er geen milieunadelen van deze optie in beeld zijn gebracht, zoals de gevolgen van toename van verhard oppervlak en de effecten op het landschapsbeeld.

- ? Optie 7 (aanleg van recreatieve uitlooptmogelijkheden): het MER geeft geen duidelijke argumenten waarom deze optie tot het meest milieuvriendelijke alternatief gerekend zou moeten worden¹⁵. De Commissie adviseert om, als recreatieve uitlooptmogelijkheden in dit kader worden overwogen, in ieder geval rekening te houden met:

? inrichting en beheer gericht op het vergroten van gebiedseigen natte en droge natuurwaarden (mede bijvoorbeeld met een educatief doel);

? garantie op continuering van dit beheer en onderhoud.

Voor een volwaardig recreatief functioneren is verder uiteraard ook belangrijk dat op een logische wijze aangesloten is op het (wandelen- en fiets)-routenetwerk vanuit Someren.

---

¹⁴ Streekplan ‘Brabant in balans’, kaart 1.

¹⁵ Weliswaar kan een uitlooptgebied het woonklimaat van de inwoners van Someren-Eind verbeteren, maar anderszids zouden de groenvoorzieningen “een meer parkachtig en openbaar karakter” moeten krijgen en “enkele wandel- of fietspaden” hierin moeten worden aangelegd.. Of dit al met al tot een milieuvoordeel leidt is niet bij voorbaat te zeggen.

- ? Optie 8 (niet als zodanig genoemd in het MER: bescherming bodemarchief). Het voorontwerp-bestemmingsplan beschrijft mogelijke maatregelen op dit aspect¹⁶.
- ? Optie 9 (op een andere plek in het MER omschreven als milieuvriendelijk: wegverharding). Ten aanzien van wegverharding biedt het MER informatie die snel tot verkeerde conclusies zou kunnen leiden. Omdat de in het verleden aangebrachte sintelverharding bij de Lavalstraat een grote hoeveelheid uitspoelbare zware metalen bevat, wordt gesteld dat “isolering met asfaltverharding” milieuvriendelijker is dan de autonome ontwikkeling.

De Commissie wijst erop dat de bestaande ernstige verontreiniging van bodem en grondwater aanleiding zou moeten zijn om de procedures van de Wet bodembescherming te volgen; daarom acht zij de minder positieve “score” bij de autonome milieuontwikkeling van de bodem niet correct. De overweging dat door asfaltering een groter oppervlak van de bodem wordt afgedicht en de noodzaak tot regenwaterberging groter wordt, zou bovendien in de boordeling moeten worden betrokken. Bovendien zou de landschappelijke aantrekkelijkheid (en de aantrekkelijkheid voor recreatieve uitloop) hierdoor afnemen. Voor de conclusies ten aanzien van de wenselijkheid van de alternatieven heeft dit overigens geen wezenlijke consequenties.

↓ De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over de wegenstructuur optie 9 niet als milieuvriendelijker te beschouwen. Zij adviseert tevens om opties 2, 3, 4 (extra landschappelijke inpassing), 5, 6 en 8 als milieuvriendelijke maatregelen te beschouwen. Ten aanzien van optie 7 adviseert ze om deze alleen onder voorwaarden als milieuvriendelijke optie te beschouwen. Als de gemeente optie 1 overweegt, dan is radere milieu-informatie gewenst. Alleen als de gemeente overweegt die optie in het bestemmingsplan te regelen is een aanvulling op het MER gewenst.

2.2.2 Beschermde planten- en diersoorten

Het MER vermeldt dat er “op grond van bekende gegevens” geen bijzondere planten of dieren in het plangebied of de omgeving daarvan *zijn te verwachten*¹⁷. Uit de literatuurlijst is niet af te leiden of daarbij daadwerkelijk alle openbaar beschikbare informatie is gebruikt. De Commissie heeft de verklaring dat er geen bijzondere planten of dieren voorkomen, niet kunnen toetsen. Op grond van de bestaande habitatkwaliteit denkt zij dat er slechts een kleine kans bestaat dat er levensvatbare (deel)populaties in dit studiegebied voorkomen waarvoor een speciale bescherming geldt.

↓ De Commissie adviseert om bij de vaststelling van het bestemmingsplan expliciet vast te stellen dat er geen levensvatbare (deel)populaties van beschermde soorten voorkomen in het studiegebied. Als het tegengestelde het geval zou zijn, dan adviseert zij om de consequenties te bezien, waarbij in ieder geval een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.

2.2.3 Beleidskader

Per 1 april 2002 is het nieuwe Besluit glastuinbouw van kracht geworden met een aantal voorschriften die de milieuvriendelijkheid van glastuinbouwbedrijven verhogen. Zo stelt dit Besluit voorwaarden aan de uren waarin assimilatiebelichting mogelijk is. Dit nieuwe Besluit wordt niet genoemd in het MER.

¹⁶ Voorontwerp-bestemmingsplan, blz. 31.

¹⁷ MER, blz. 20, § 2.4.

‡ De Commissie neemt aan dat de gemeente het beleid ten aanzien van Vlasakkers zal afstemmen op dit Besluit.

Het MER verwijst naar de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (Vinex) als het landelijk beleidskader waarbinnen deze ontwikkeling plaatsvindt. Formeel is dat juist. Inmiddels is echter deel 3 van de Vijno (Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening) uitgebracht. Ook is inmiddels deel 1 van het Tweede Structuurschema Groene Ruimte (SGR) verschenen.

‡ De Commissie adviseert om bij de vaststelling van het bestemmingsplan ook aan te geven hoe zich dit verhoudt tot de Vijno en tot het SGR2.

Het MER is opgesteld ten behoeve van een bestemmingsplanvaststelling. Het geeft ook aan dat in het Streekplan Noord-Brabant van 1992 een klein deel van het plangebied buiten de aanduiding “agrarisch ontwikkelingsgebied voor glastuinbouw” valt. Inmiddels hebben Provinciale Staten op 22 februari 2002 het nieuwe Streekplan *Brabant in balans* vastgesteld.

‡ Het bestemmingsplan zal na vaststelling moeten worden getoetst door GS. De Commissie gaat ervan uit dat op dat moment ook aan de orde zal komen hoe Streekplan en bestemmingsplan zich tot elkaar verhouden. Ze adviseert om al bij de vaststelling van het bestemmingsplan aandacht aan te besteden aan deze afstemming.